

FOGLALAT: Magyarország (budapesti napló: nézetek, irodalmi ujdomságok, magyar játékszini krónika, 'sa't.; iparegyesület; pesti müegyesület; pesti müegyesület; hírlapkirovat; Kovách Lajos dr. Berlinben †; az illyr és oláh iskolák 's föfelügyelőjük; czáfolat a' kun-halasi előljároság ügyében; magyar orvosok és természetvizsgálók gyűlése Beszterezében; erdélyi országgyűlési hírek; 'sa't. Spanyolország (don Francisco infans csakugyan elhagyá Madridot; 'sa't.) Anglia (a' parlament aug. 10kén szétoszlattik; Viktória királyné ismét viselős és nem utazik külföldre; iszonyu vihar Londonban; 'sa't.) Franciaország (Orleans hg holtteste Parisba szállított; a' kormányzósági törvényjavaslat némely pontjai; részletek Orleans hg temetéséről; 'sa't.) Oroszország (a' porosz király bucsuja; 'sa't.) Külföldi elegyhir: Értesítő.

Magyarország és Erdély.

Budapesti napló. (N é z e t e k) Magyarország önállóságot nem fejthet ki máskép, mint alkotmányának biztosítása 's nyelvének virágzása által. Alkotmányunk alapelveiben józan, az emberi jogokat nem tapodó, állandóságra számított 's a' társas életet biztosító. 'S mind ez az alkotvány által biztosított nyilvánosság, az önkénynek a' törvényes formához kötött eljárás általi korlátozása, leginkább pedig az országgyűlés megtartása által biztosított; ugyanazért e' hármát, mint az alkotvány palladiumát fentartani minden alkotványhoz híven ragaszkodónak szent kötelessége. De mondhatjuk e' alkotványunkat le nem romboltathatónak, míg az, az ország 's a' népek érdekével szemközt áll, míg a' Hármaskönyv I. részének 9 czime által biztosított személybáthatatlanság csak nemes társink tulajdona? ha törvényen kívül és ítélet nélkül sok rendű kényur általi bántásoktól, vagyonbani háborgatásoktól, nem ritkán megfosztásoktól kell nem nemes feleinknek tartani? ha személyök báthatatlansága csak a' tisztviselők egyedi 's erkölcsi jellemöktől függ? Nem. Ezt tehát: 1) Törvényileg biztosítani 's az l. r. 9. cz. kiterjesztését nem nemes feleinkre is eszközölni fő kötelesség, a' mi legcélszerűbben a' büntető törvénykönyv rendezése alkalmával történhetnék. 2) Alkotványos aristokratiánk törvényhozásbani túlnyomóssága által ön érdekét szem előtt tartva, több olly törvényt alkotott magának kedvezni akarólag, mellyek szerint magát örök időkre fen kívánván tartani, a' családi érdekeknek az egész áladalom érdekét alárendelte, 's e' miatt az ipari föemelkedés, a' jószágok birtoka ingadozóvá tétetvén, gátoltatott. Ekép szentesített az ősiség a' családok fentartására, ekép lón a' szabad adásvevés a' majoratusok és senioratusok áldozatja; nem tudák azt még eleink, hogy minden erőtetés, melly okoszerű alapokon nem nyugszik, habár törvény is támasza, nem hogy jó következeseket szülne, sőt épen a' kívánt czélt veszélyezteté, mit az ősiség története elég világosan bizonyít. De azért dicső multja van az aristokratiának, több izben lón alkotványszabadítóvá és a' történetekből aligha ki nem világlik, hogy nélküle 's roppant áldozatai nélkül, ha birna is jelenleg Magyarország alkotványnyal, aligha azt több izben nem nélkülözi vala, sokkal szorosabban van aristokratiánk hazánk életerébe szöve, mintsem azt kiirtani lehessen, sőt az nemesak fölösleges, hanem könnyen veszélyes is lenne, csupán káros kinövésitől kell tehát azt megszabadítani, 's ismét fog az fényleni, de a' jótékonyan. Nyissunk meg a' szabad adásvevés utját, töröljük el az ősiséget, 's ez által a' most létezhető számnélküli per bevégezését határidőhöz kötvén, eszközöljünk a' nemesi javak birtokának szilárdaságot; állítsunk bankot, ekép a' megnyitott hitel által könnyen eszközölhető pénztelenségből kimenekvéssel fog az káratlanítani, mi által ismét törvény pártolása nélkül is előbbi dicsőségeket és fényöket visszanyerhetik. Én a' minden hazai magyar polgárra kiterjesztett szabad adásvevéssel, az örök megváltásokra nézve felállítandó kényszerítő maximumnak összekötött megállapítása által sok kívánatot kielégítettnek hinnék, 's ennek meghatározását, hitellel, mi a' jószágok felszabadítása által megszerezettetik, a' midőn az Alföldi levelekben ajánlott porosz egyesületi rendszer könnyen létesíthetetik, 's bankkal összekötve az ország nagyobb bajainak kiirtására elegendőnek tartanám, illy módon nem nemes feleink alkotványunk részeseivé tétetvén, az még inkább szilárdulna; de 3) nincs a' hitelen segítve, sőt a' felállítandó bank munkásságát meg kell szüntetni, ha a' törvénykezés nem segítünk. Biró előtti egyenlőséget kell behozni a' törvénykezésre nézve is, a' sokféle bíróságot, — helyökbe egy alkalmasat állítván fel, meg kell szüntetni ugyan ki is reménylhetné 's kívánhatná a' heterogen bíraktól az egyformaságot az ítéletek hozatalában 's a' törvény kiszolgáltatásában, de míg megtanuljuk: mikor kell a' megyei törvényszékhez, alispánhoz, uriszékhez, földes ur biztosához, szolgabíróhoz és ismét mint szóbeli perek bírójához szolgabíróhoz, városi tanáshoz, hadnagyi székhez, birói tanácsához és így csak egy öt ezer egyedből álló városban is létező 9 féle bírósághoz folyamodnunk, és míg a' birói illetőségről czivakodunk, addig már a' pernek, érdemileg is végire kellene jutnia. A' szóbeli bíróságok megmaradhatnának, de egyebekben mindig két tanácsbau ülő, állandó megyei törvényszéknek kellene a' polgári és bünperekre nézve felállítani, valamely akár királyi, akár szabadítékos városban lakók pedig mindnyájan lehetnének a' városi tanács bírósága alatt, mellynek választásába minden városban lakók befolyának, így nem lenne azon panasz is, hogy a' nemes maga által nem választott bíróság által nem ítéltetnék, mert hisz ő is, mint azon város polgára a' tisztviselő választásába befolyhatna. — Békebíróságot kellene felállítani, elvenni a' bíróságokbani részvételt a' bíraktól, melly a' barátságos egyeztetést gátolja, a' bírakra nézve az eljárásban az 1840. XV. t. cz. II. r. 140ik § szerént felelősséget felállítani, 's a' perek bevégezését időhöz kötni, mert különben a' szegény perének végét nem éri el; különösen pedig ügyelni kellene a' végrehajtásra, mellyre nézve hajlandó volnék elfogadni a' váltó ügyekbeni eljárást, melly egyszerű és szigorú, 's az 1836. 15. t. tezikket úgy módosítani, hogy a' birói árverésekkor vett javak általában örökösen a' vevőnél maradjanak, ez által azok becsét fevelendjük 's kár sincs benne, mert bár én ekép jószágotul elesem, de ha ismét pénzhez jutok, viszonyosságnál fogva szinte örökösen szerezhetek jószágot; ide járulna továbbá a' Curiát a' váltó-feltörvényszék mintájára rendszeríteni, külön osztályban itélvén állandón a' polgári, külön a' bünpereket; mert most a' Curiához felment, különösen kisebb érdekű perek, mint tengerben a' csep

a' perek sokaságában elenyésznek, a' tárnokszéket is szinte állandósítani és rendszerezni kellene, és pedig a' törvényszékek rendezése, ha egyébként a' polgári törvényekben változás nem történik is ollyannyira szükséges, hogy a' nélkül minden reform mellett is a' régi lassu rendszert nem irhatjuk ki. 4) Ezek által erősíttetik ugyan az alkotvány, de önállóságra még sem fogunk vergődhetni, ha kereskedésünket, mennyire hatalmunkban áll, nem emelendjük. Mi áll pedig közvetlenül hatalmunkban a' kereskedés fő emeltyűjét az utakat az országban rendszeresen létesíteni, 's a' folyamokat szabályozni, még pedig a' házi pénztárból, a' mennyiben a' hatóság erejét felül nem haladná, és midőn ezen szabályozás által, több jelenleg víz alatti hely használhatóvá tétetnék, a' meglevők pedig biztosíttatnának, ezek birtokosai illy megszabadított földektől bizonyos pCentet fizetni köteleztetnének. E' végett a' házi pénztár felének fizetését a' megyében birtokos nemesek, és ezen név alatt állók vállalhatnák el, ha ez megtörténnék, 's az adózók által viselendő közmunkák, lehetőségig megkevesíttetnének ugyan, de rendszeresíttetnének, sokra haladhatnánk, 's a' nemességnek ez áldozata, csak tetsző veszteség lenne, mert a' kereskedés előmozdítása 's ebből eredő jólét 's mesterség szaporodásával, mit jobb kezével ad, az bajjába kamattal fogva visszafolyni. 5) Illy módon anyagilag segítve lenne az ország bajain, de Magyarország politikai helyzete sürgetlőn int, az anyanyelv biztosításának kivására. A' nyelv iránt hozandó törvényeknek csak annyiban kellene kötelezőknek lenniök, a' mennyiben a' nyelv, a' nyilvános oktatási és hivatalos étellel érintkezésbe jő; e' végett kivétel nélkül minden köz institúcióinkban a' magyar nyelv uralkodjék, a' tanodákban azon tanítassanak a' tanulmányok 's ez elég lenne; mi a' földesurakat illeti, tisztviselőkhöz viszonyaira nézve a' mellyben ne korlátoztassanak, csak a' mennyiben a' közre bevégnak, mint számadásknak a' törvényszékeken történendő előfordultával köteleztessenek magyar számadást beadni. Minden erőtetés, melly törvényileg akarja a' házi viszonyokba hatni, czéltalan, hanem inkább azt kellene törvényileg rendelni, hogy a' szülék gyermekeiket bizonyos időig járassák a' tanodákba, mellyekben a' magyar nyelv lenne a' fő tanulmány, 's kisdédovó intézetek által, mellyek a' falu költségin, valláskülönbség nélkül lennének felállítandók, lehetne e' bajon gyökeresen segíteni. 6) De az előszámláltakra nézve belsend kívántatik, szükség törvény által megtanítani már valahára a' rajoskodókat, hogy valamint a' réten tenyésző különböző növények egymás mellett békésen megállhatnak, ugy a' különböző hitű emberek is, miután természet rendje az, hogy az egyformaság ne létezzék, a' boldog társas étellel nincs elteléttben, sőt épen történeti tapasztalás szerint ezen különböző hit, és ebből eredő különböző cselekedetek lettek a' társaság miveltségének 's egymás iránti szeretetnek szülő okai. Ideje lenne már valahára a' vallási viszonyok kiegyenlítése által az ország belnyugalmát biztosítani 's e' részben a' törvények alkotásával az utolsó stadiumig elhatni. Épen ez okból, bár kívánatos lenne és az evang. felekezetek egyesülése, a' mennyiben az egyesített erő a' nevelés előmozdítását inkább eszközölhetné, de e' részben igen ovatosoknak kell lennünk. Én elegendőnek tartanám jelenleg a' névbani, igazgatásbani, egyház-gazdálkodás és fenytékbeni egyesülést; a' mi a' hittant illeti, e' részben a' kinevezettek által készített változást elegendő most csak a' tanodákba behozni, hogy legyen ez eszme gyermekeinkbe oltva, így a' hit dolgában sem leszünk kénytelenek annyi rajoskodóval találkozni, 's egy nemzedék multával erőtetés nélkül elérhetni azt, mit most sokan lehetetlennek tartanak. 7) Ha az alkotvány és nemzetiség ekép 's illy kiterjesztést nyerend, úgy hiszem nem fog nagy ellenzésre találni a' nem nemeseknek a' közügyekbe nagyobb hatás engedése; e' részben elegendő törvény által kimondatni, hogy az érdem 's előmozdítás születéshez kötve nincs, minden nem nemes helység meghatalmazottjának, a' megyei követek 's tisztek választásába a' közgyűlésbei befolyásban szavazatot engednének, valamint minden felsőbb tudományokat végzett 's bárminő szakban diplomát nyert nem nemes születésű egyednek is, és a' szatmári pontokat a' nem nemesek befolyására nézve részemről csak így fogadnám el. — 8) Egyébiránt minden institúciónkba nyilvánosságot szeretnék behozatni, nyilvánosságot mint jelenleg van az országgyűlésen, megyei gyűléseken, törvénykezéseknél 's tanácsstermekben, mert nyilvánosság tápnedve az igazságnak és bizodalomnak. A' felsőbb dicasteriumokra nézve pedig, minthogy fölük nem kívánhatni, munkálkodásairól iránti felelősséget, legsürgetőbben pedig a' testület munkálkodásaira nézve szabad sajtót, felelet terhe alatt. 9) Ha végre még Erdélyországgal egyesülést lehetne eszközölni, határtalan lenne azon kormány iránti szeretetünk és ragaszkodásunk, melly már eddig is Magyarország ujjaszületésére nézve több nemzeti kívánatnak törvényvé tételénél megegyezésével olly nagy befolyást gyakorlott 's ez egyesítés a' legerősebb védfalul szolgálna az orosz-nyakleti befolyás gátlására nézve. Egyébiránt a' jelen idő a' tervezők és javaslok kora levén, igyekezzünk minél több nézetünket kifejtetni, ez által elérjük, hogy a' közelgő országgyűlés megvitattott nézeteket találván, annyi idő azok taglalására nem fog kívántatni, 's a' köz szükségét nyert eszmék annál könnyebben törvényvé válhatnak. Szöllősy Balázs. — A' gőzhajtó társaság 3 uj gőzöst készítettett, mellyek nevei: Pest, Bécs és János. E' hajók előleges szerződésnél fogva 26 óra alatt menendnek Pestről Bécsbe fölfelé, mi

a' kényelem emelésével bizonyosan egyszersmind az utazókat szaporítandja. — Kilián és társa pesti könyvkereskedésiben megjelent: „Bajza versei“ 2dik kiadás Bajza aczélmetszetű arezképével, ára 48 kr.; ugyanott szinte 2d. kiadásban „Thalia“ Kovács Páltól, 2 kötet, ára 48 kr. pengőben. — Említők lapjainkban, hogy Budán a' várbán egy fiatal tisztviselőt városához huzolt egy város hajdu, midőn a' casinóból szállására sietett. A' tanács e' garázdaság miatt a' poroszlót szolgálatából elbocsátá, ki házas és gyermekes ember lévén, e' miatti bánatában e' hét elején a' kamrai épület padlásán, hol mint napszámos dolgozott, fölakasztotta magát. — Magyar játékszíni krónika: nemzeti színpadunkon folyó hó 5kén adaték, Ős anya' szomorujáték 5 felvonásban; Gikán bérszünettel először „Zsidó hölgy“ daljáték 5 felvon., Wurda Eleazar szerepében mint vendég; 7kén „Hinko hóhérlegény, és Markitta, hóhér lyánya“ színjáték 5 felvonásban, előjátékkal 1 felvonásban; Sán az „Özveggy férje“ vigjáték 1 felvon., és „Eleven-holt házaspár“ v. j. 1 fel.; 9én Wurda jutalmul bérszünettel „Zsidó hölgy“ daljáték 5 felvonásban, Wurda Eleazar szerepében mint vendég; 10kén „Frigyosi Elek“ színjáték 5 felvonásban; 11kén „Bájtal“ daljáték 2 felvonásban. —

Az Ipar-egyesület szombaton f. év aug. 27kén d. u. 4 órakor közgyűlést tart a' megye nagy termében, mely pénztárnok-választással leendő egybekötvé. A' 300 e. f. évdíjas pénztárnokságot elvállalni kívánók a' szükséges 4000 e. f. biztosíték kimutatását aug. 24keig a' választmányak nyújtják be. A' pénztárból 2000 ezüst forint hatos kamatra kiadatik budapesti házra, az árvi biztosítást t. cz. Luka Sándor igazgató, Simon Florent ügyész és Antal Mihály pénztárnok u. u. vizsgálják meg. **Az aláírási ívek tartalmát következő aug. vásárra sziveskedjenek beküldeni az illető t. cz. gyűjtő urak.** A' választmány kedves kötelességet teljesít, midőn Emerling urnak, ki nemesak díj nélkül engedé át a' kiállításához szükséges termeket, hanem az egyesület ügyében kitűnően is fáradozott, elismerésül nyilvánó sköszönetét kijelenti. Az 1842. aug. 10én tartott választmányi ülésből, Irinyi János tükárhelyettes.

A' pesti műegyesület tisztelettel kéri azon t. cz. hazafiakat, kik részvényesek gyűjtése végett aláírásiveket valának szivesek elfogadni, miszerint az általuk az egyesületnek megnyert t. cz. tagok névjegyzékét 's netalán már beszédelt részvénydíjakat a' legközelebb beálló jánostővétel pesti városi alkalmakor az egyesület pénztárnokához Klauzál urhoz a' városi színház-épületbeni tükörkarratba beküldeni méltóztatnának, hogy a' vidéken lakó azon t. cz. tagok részvényjegyei, kik a' f. évre járó 5 pgő ft részvénydíjajukat lefizették, az egyesület által e' f. évi auguszt 28kán tartandó műdarabok kijátszásánál sorshuzás alá jöhessenek. — A' kijátszás végett megvett művek a' sorshuzás napjaig részvényesek által szabadon, nem részvényesek által pedig amazok társaságában a' városi táncsterem előcsarnokában naponta megszemlélhetők. Az igazg. választmány rendeletéből. Szekrényesy Dániel m. k. egyes. titoknok.

Hírlap-kivonat. (Folytatás.)

A' Világ 55ik sz. egy hosszú czik van p. hírlapi középítés czim alatt mely Pulszkyt akarja meg czáfolni. Egy két széklet (phrasist) fölhozunk belőle. „Azon helyei az X. Y. Z. könyvnek (mond az értekező, kinek neve J. 's így csakugyan igaznak látszik hogy semmit sem tudunk, mert a' Világ merő incognita kvantitásokból áll) melyeket P. ur idéz egy szóval sem illetik a' kormányzás lehetőségét, 's a' meggyeszerkezet elleni eszmének abban semmi nyoma; hanem igen is illetik azon napról napra jobban elhatalmazó megyei korlátlanágot, mellynél fogva némileg a' testületi szerkezet természetében fekvő, 's a' tenállo körülményekben igen könnyen minden józan mértéken túl vitethető függetlenségi, 's ebből folyó jog kiterjesztési hajlam kezd magát megfészkelni (s a' t.)“ „Továbbá „kérdjük tőletek, kik díesőséget helyeztek abban, ha gyűléseiken a' legtörvényes kormányt rendelet süker nélkül maradt, mi hasznát vették statusbücségeknek? Erősöbnek vagytok magatok, mert a' főhatalmat elgyöngítettétek? Magyaré határozatokat követi é süker? Az életbe megy é által, mit józan értelméből egészen kivetkezett statutaris jogotoknál fogva, vagy azon tul menve rendelték 's a' t. Elég mutatványul ennyi. Ily nemü kitérőseket különösség okáért megérinteni a' lap jellemzése tekintetéből szükséges. A' Világ 54ik 's 55ik számának tárczájában Irodalmunk lassu terjedésének okai fejtegettetnek folytatólag. „A' gymnasiumok, ugymond értekező, sokat kóstitolt, de keveset emésztett gyermek-ifjúkat adnak át lycceumoknak, akademiáknak, egyetemnek.“ Kifejti hogy az akademiák nagyon tökéletlen pótszerei az egyetemnek. Ezek ugymond, az előadott tudományokhoz kívánató segéd-eszközök nem léte miatt ezekben tökéletlen készültre, 's többi lélekkepző tudományok teljes hiányzása miatt pedig ezeknek teljes elmellőzésére adnak alkalmat. Értekező szerint ezen 15 főtanoda helyett hatnál többre szükség nem volna; de aztán az mind valóságos főiskola legyen, egyetem öt karral minden szükséges segéd-eszközzel, tanári koszorújogával 's a' t. „Ha az eddigi pénzalapok elégtelenek ezek kiállítására, kérdi értekező, szabad, olly fontos ügyben, a' nemzeti értelmiség tőkéje nevelése ügyében, az álladalomnak fukarkodni.“ Kérdi tovább ezen intézetek 150 tanítói közt hány férfit számlálhatunk, kik mint oktatók hirt 's közbizalmat, mint írók a' közvéleménytől koszorút arattak? Hol a' tanítási szabadság, mely a' tanítókat munkálkodásra: hol a' számfőlöti rendkívüli tanszék, melyek férfias versenyre buzdítsák? Hol a' tanulási szabadság, mely szerint szabadon választ hat a' növendék a' tanulandó tárgyak 's ugyanazon tudomány több előadói közt? Hol a' tandij (didactrum) mellynek fizetése esudálatosan növeli a' tanuló buzgóságát, 's a' tanító munkásságát? Hol a' könyvtárok, museumok? 's a' t. Hol az egyetem pályázások, a' külföldi főiskolák jutalom kérdései? Hol az alkalmazott tudományok munkatermei? etc. Nincsenek! — „A' mi a' leendő írókat illeti ezekre nézt a' tudománytörténet, 's az aestheticai studiumok elhanyagolása, a' nyelv, írástudomány, literatura alapos ismertetének nem tanítása hogy vissza idővel is csak nehezen pótlandó hézagot.“ Ezekhez járul, hogy a' fővároson kívül alig van könyvkereskedés minő kívánatlik, elégséges könyvtárak sehol. Honnan merítsen az író, honnan szerezen alapos tudományt? — Átmén ezután értekező a' kritika hiányára. A' kritikai lapok 's figyelmező nem valának elégségesek. Most ezek is megszűntek, 's nincs remény általános kritikai intézet felállításához. Egynek tanulmánya van, de gyöngé itélete; másnál tudományos nevelés, és segéd-eszközök hiányzanak; harmadiknak érkezése, negyediknek bátorsága; ötödiknek szándéka vagy kedve nincs. „Pedig ugymond értekező, míg egy illy semmi jelenést a' literaturában el nem mellőző intézet híjával leszünk; még a' dolgozó nem leszen előre bizonyos, hogy a' jóért, mit alkot, egy tudományos és részrehajlatlan kritika méltatása el nem marad, valamint arról, hogy a' lelketlenség, felszívség, gondatlan-ság, vagy hanykolódó üresség kellő ostarát el nem kerülheti: addig minden erkölcsi rugó leghatalmasbika, a' kritika ellenőrsége, hiányzani fog.“ Az Athe-neaum az eszközök elégtelensége miatt közül ugy bírálókat, de nem öszveffügő

terv szerint. „Még a' specialis lapok is kizárják körükből a' szaktudományi kritikát. A' mit a' politikai lapok tesznek némely könyvek jelentésével, nem kritika, hanem gyakran maga is minden kritika alatt van; mert könyvajándékon 's barátság-gon vásárolt magasztalások.“

A' századunk 53lk számában N. Wildner Ignác ur főakadályára tesz néhány megjegyzést, és W. ur adatinak megítélhetése végett hosszasan taglalja azon állítását, miszerint Magyarhonban két millió és háromszázezer mérő búza terem csak, megrója azt is, hogy W. ur olly tárgyra nézve, mit ő főakadályának mond, németül ír. „Gondolja é W. ur ugymond N. hogy a' nemzeti törekvéssel, 's fejlődéssel meg-egyeznek azon modor, stylus és nyelv, mellyel és mellyben írt, és írnak az Allgemeine Magyarországot piszkoló levelezőji? Gondolja é, hogy így azon kötelékek erősödnek, mellyeket a' roppant ausztriai birodalom különböző népei közt a' köz méltánylásra, közbecsülésre 's tán a' szeretetre nézve is előhozni, fentartani szükségkép kellene? Gondolja é, hogy a' magyarnak használ, hogyha németül akarja bizonyít-gatni, hogy ez a' magyar nemzet a' többi népek és többi nemzetek ter-heré van, 's ezeknek költségén él? A' Hirnök szerkesztősége pedig azon megjegyzést teszi: „hogy a' főakadály, mint költészet, komoly figyelmet nem érdemel, 's minthogy ama remekmunkának publicistikai értéke = 0, nem foghatni meg, mikép 's milly tekintetben érdemelhetne figyelmet? 'S hogy a', „Hirnök“ szerkesztősége illy megjegyzést tesz, azt találjuk legfontosabbnak 's megnyugtatónak. Egyébiránt W. urnak azon állítására, hogy a' magyar másnak költségén 's terhére él, tán elég lesz annyit mondanunk: Szerezenek W. ur magának hiteles statisztikai adatokat, számítson föl némely indirect adózásokat, 's azon nyereséget, melly honi természetvénynk föl-gyártásából, 's nálunk — fölgyártottan eladatásából származik, 's aztán írjon a' mit akar; csak iratához hiteles adatokra épült az állításokat csatoljon. — Ugyan e szám-ban — z — ő, „Szellem“ czim alatt a' 3ik rész 2ik czime 8ik §sát kívánja gyakorlatba véteni. Tehát a' méltóságosabb rész határozzon a' löcesei kalendarium szerint, és szorít-uk a' jogokat 's jogképességet mindig szűkebb körbe! 'S e' czikk a' 19ik szá-zadban írt századunkban áll! — A' századunk 54ik számában két czikk van az or-szágyűlési ingyen szállásokról. Elmondatik azokban mikint „eldődink az ingyen e-vést, ivást, legelést már „András, Zsigmond, Ulászló alatt még a' fölségtől is megta-gadták, 1618ban pedig 22. czikkal a' zászlós urakat a' beszállástul elriaszták.“ El-mondatik, hogy éveken által a' háztulajdonosokat a' hongyülési szállásoktól járó min-den házbértől megfosztani, 's a' hongyülés végeztével is a' hongyülési szállásoktól esekély bérrel megelégtülésre szorítani nem jogszerű. A' dolog annyira világos hogy mi nem foghatjuk meg, mikép maradhatott el a' jelen nemzedék annyira, hogy Verb-özi prologusának 5ik részét (suum cuique) nem érti. De hisszük, a' jövő hongyülés ezen anomáliát meg fogja szüntetni. Ugyan e számban Toldalék „czim alatt Nyitra-Zerdahelyi Lörinöz megrója a' Zay gr. elleni tót küldöttséget. „Valóban esudálatos, ugymond, hogy némely superintendens urak olly kevés tapintattal 's olly kevés kö-rüllátó taktikával bírnak, és most, midőn a' vegyes házasságokkal 's több sérelmeik-ben olly igen nagy szükségük lön a' haza pártolására, nemzetiség-elleni törekvéseik-kel szentebb ér érdekesebb ügyöknek ártnak, 's a' semmikép nem veszélyeztetett tárgyat a' nagyobbak 's díesöbnek alárendelni nem bírulnak.“ — Nekünk különös örömmünkre szolgál láthatni, hogy a' nemzetiség a' közvélemény minden órgányai ál-tal egyaránt pártolattik.

A' „Mult és Jelen“ 54ik számában olvassuk „Mi több a' szabadság?“ A' czikk írója kezdetben azt mondja: „hol nincs szabadság, ott nincs is igazán élet, mert nincs fejlődés, nincs fejlődhetőség.“ Később pedig „az igazság annyira tulhaladja a' szabadságot mint a' szeretet az önzést“ — „a' szabadság ezentrifuga erő, oszlató erő; a' közszellem, mint a' mellyben él a' szeretet nemtője, egyesítő.“ Több szó u-tán következteti, hogy polgári erényesség több mint a' szabadság. „Mi azt hisszük hogy mi a' „Mult és Jelen“ szerint is mulhatlan föltére az erénynek söt életének is, annál nagyobb nem létezik. Azt hisszük, hogy a' szabadság szintegy mint a' szabály szab-bul ered, 's így nem centrifuga erő, hanem alapja rendnek, 's állandón csak az biztosíthatja a' köznyugalmat.

A' „Nemzeti Ujság“ 56ik és 57dik számában „a' bünvádeltjárás re-formul“ — a' pestmegyeiről — szól Mráz M. Értekező a' kormányt végrehajtó hata-lomnak nevezi 's azt mondja, hogy a' végrehajtó hatalom tisz'e a' törvényhatóságokat a' törvény korlátai közt megtartani; a' Pest megyei végzést pedig törvénytelennek ál-lítja. Mi a' végrehajtó hatalmat és kormányt megkülönböztetjük. De alkalmuk lesz e' tárgyrul bővebben szólni. Most csak Pestmegye részére vonatkozólag megjegye-zük, hogy a' sommás perekben megadott védelem szerintünk nem foglal magában törvényteleniséget. Ezt sem törvény nem tiltja sem szokás. A' mi pedig a' táblabírák választását illeti, arról 1613: 23. czikk világosan szól. A' nyilvánosságra nézve pedig az 1492: 79dik czikk. A' törvény elleni szokásrul lapunkban már többször volt szó 's ha értekező ur azokat olvasta volna, alig ha idézi a' prolog 10ik czimét 's a' t. 's aligha támaszkodik Verböczyre annyit, ki a' prolog 12 czimének 1ső §sát is megírta. —

A' „Világ“ 56dik számában folytatattik a' „Visszapillantás.“ — A' társulati szellem növekedésének örömdetes tanúságát adja a' naponta terjedő részvét, melly egyleteinknél a' társak szaporodásában mutatkozik, 's különösen a' műpar-egyletnek ez évben történt megalapítása. Földművelés, 's műipar az, mi a' nemzeti jólétet a-nyagi szempontbul véve legbiztosb alapra helyezi.“ 'S ugyanezért A. ur orszá-gos gyümölcsös-kertnek nem sokára leendő megszerzéséni örömet is nyilvánítja; a-zonban fájdalommal érinti, hogy sürün iratnak aláírási iverre a' nevek, de a' fize-tés elválasztó pontjában a' fizetésrül sokan megfelekednek. „Másik majd minden társulatnál honunkban mutatkozó hiba A. ur szerint az, hogy még az illy egyesületek-nél is sokan a' politikai pártokrul megfelekedezni vagy nem tudnak, vagy nem akar-nak. A' politikai pártok A. ur szerint szükségesek rossz, de mégis ezek a' politika-i kérdések eldöntésénél türethők 's némileg ohajthatók annyiban, mennyiben ellentétek által derül ki leginkább az igazság. „Vállalatunknál sok társra van szükség, ug-ymond A., és a' honunkban létező pártok egyike sem olly erős, hogy a' többiek segé-lyét nélkülözhetné, 's egyik sem olly gyenge, hogy bármellyiket megvetni lehetne.“ — Örömmel tapasztalja A. ur jótékony intézeteink mindinkább gyarapodását 's a' pap-ságnak e' hői járultát. — „Nem vagyunk illy szerencsések pénzállapotunk tárgya-ban. Thiersnek katonásdi szelleme, 's Mehemed Alinak merényei külháborutuli fé-lelmet okozván, e' félelem nevezetes pénzerisis előidézésének vala egyik oka, melly honunkra is hatott.“ De nagy oka e' crisisnek a' bankok szédelő speculatioiban is rejlik, miknél fogva különösen az amerikai statusok néhány bankja biztos alapu tőke h jányában a' kiváltási idő megjöttkor fizetési tehedésébe esvén megbukott. „En-nek következtében sok millio maradt ki a' mesterségesen növelt pénz (papiros) men-nyiség-keringésből; mihez azon körülmény is járult, hogy számos bankok hasonló sorsra jutási félelemben részint becsületük föntartása végett önmagok, részint az éb-redő kormányok fölügyelése által a' papir könnyelmű csinálásában ovatosabakká let-tek.“ — A' kárhozatos tözsérjatek is részt vön eben. Örömet nyilvánítja A. ur eziránt „hogy a' szabadalmat ez évben nyert pesti bank, alapszabályinál fogva biztos alaprul gondoskodva, illynemü kárhozatos szédelgéstől ment maradtan. Csak két millió n-gyan a' tőke 's működésének köre korlátozott, de épen az említett biztosság a' bizal-mat növelve, növelni szinte a' tőkét 's munkakört.“ — A' vasutak tárgyában ismétlé A. ur Dessewilly Aurel szavait, hogy sem a' Duna jobb partján tervezett vasutra sem a' balpartira nézve legfelsőbb véghatározat még nem keletkezett; a' pozsony-nagy-szombati csak jótékony kezek által vana' végképi elakadás ellen ideiglen biztositva; a' sziszekkárolyvári utra nézve pedig még nem vagyunk tul az első lépésben.“ Kije-lenti ezután örömet, hogy a' nemzet hajlama a' pestimelei 's pedig a' nemzet költségén

építend
's gőzö
zetes v
zetes e
szónál
rint mu
„Egy n
annyit j
czélirán
liti A. u
kormán
szerző
általyon
A'
szabad
szu sor
az orsz
kivánat
Berlin
cseh or
hétig c
a' vált
dühös
iménti
tó bete
ködés
dozó
minczl
lyére
rök
C
juliush
idegen
leg a'
alapját
mes e
szabad
lyek h
gedi. I
rende
tályza
szüks
magyar
kor,
teless
ket is
Krasso
hó 31k
a' tisz
fél óra
lepven
okainá
25én
Séga é
délutá
vessül
melly
ban sa
nép kö
tel osz
gedeln
minden
buzdit
tet an
iránt
siesse
tassák
eszkö
előljár
szeret
mutat
san le
tani,
egyik
az olv
jon a'
ja e'
a' nép
bersé
nekik
enged
magy
lelkes
férfiúr
a' reg
vizsgá
ne eg
érdek

építendő vasut iránt kitűnőleg mutatkozik. — A' budapesti lánczvid gyors építését. 's gőzöseinak szaporodását szinte örömmel említi. — „Növelési rendszerünkre nevezetes változás várakozik. Mennyire az e' tárgyban előmunkáikat ismerjük ezek nevezetes előmenetelt tanúsítanak.“ Vederemo. — Hát a' népnövelés ügye csak az 1836ki szónál marad? — A' fenytő rendszernek kidolgozásával megbízott küldöttség A. szerint munkáját még az év végével, vagy legfőleg a' jövőnek kezdetén bevégezendi. „Egy nemzeti hijányt fog ez pótolni, minek súlyát naponként érezhetjük.“ Mi csak annyit jegyzünk meg, hogy e' rendszerben a' fő az ügyrend, (procedura) 's ha ez nem czélirányos, a' többi nem igen fogja pótolni a' hijányt, mit A. ur emlit. Háláson emlitü A. ur hogy a' külbéke a' monarchia becsületével 's érdeivel fenntartott, 's hogy kormányunk az emberiséget lealacsonyító rabszolga-kereskedést megszüntetendő szerződésben részt vett. Belviszonyaikra nézve pedig ismétli Dessewffy szorait, hogy általános törvényesség az, mi kormányunkat ez évben is bélyegzé.

A' „Pesti Hírlap“ 161ik számának vezérezője ismét a' szabadkai körlevél a' városok rendezéséről. Mi ismét mondjuk hogy a' teendők hosszú sorában ez mulasztatlan. Mondhatnók, hogy, néhány önző kivételével, erészt az országban, megyékben úgy, mint városokban, csak egy hang emelkedik, csak egy kívánat létezik, 's ez — szabad városi-helyhatósági szerkezet S.

(Halálozás.) Berlin, jul. 22ikén 1842. Mai napon hunyt el Berlinben szeretve tisztelt barátunk és tisztársunk dr. Kovács Lajos. A' csehországi fürdőben időztekor meghűtvén magát vérhasba esett, miből, két hétig orvosoltatván Drezdában, föllábadozott; majd ismét Berlinbe érkezvén, a' változékony időjárással jellemzett porosz éghajlat kártékony behatása egy dühös lefolyású bélhagyományt (typhus abdominalis) vagy ideglázat gerjesztett az iménti kór által kimerített életművezetben, 's 14 nap mulva eloltá ezen borzasztó betegség, daczolja a' porosz király udvari orvosa Schönlein fáradhatlan működéseivel, a' jeles készülségű 's jelenleg is tudományos kiképzésében fáradozó 's idővel az emberiség hasznára működendő derék ifju orvos életét. Harminczkét, részvétellel teljes magyar ifju kísérté ki tetemeit az örök nyugalom helyére 's ugyanannyi hullatott könyeket sirja fölött. Béke hamvaira! — Török József dr.

(Az illyr 's oláhiskolák 's felügyelőjök). Arad, juliusban. Ha a' magyar nemzetiség akadályit fontolóra vesszük, a' hazánkbeli idegen elemek magyarellenes hangulatának alapját, valljuk meg őszintén, főleg a' csekély értelmiségben, ennek okát azok nevelési rendszerében, ennek alapját pedig főképen minmagunkban kénytelenítettünk keresni: mert értelmes egyedek tömege, a' földnek határin tul, mellynek gazdag kalászit egy szabadabb alkotmányos élet szelleme lengeti, hiú álmak kecsgetési által, mellyek háttérben árnyékkint ukázok lappangnak, magát félre vezetetni nem enged. Igen, de az értelmesség ezen fokának elérésére az eddigienél czélszerűbben rendezette nevelés kell, minek létesítése leginkább a' kérdett idegen nemzetostályzatok lelkesebb fiainak közrehatását legteljesebb mértékben igényli. Ezeket szükség volt előre bocsátnom, hogy feltűntethessem ama fontosságot, mellyet a' magyarországi görög n. e. iskoláinak világi főfelügyelője magas hivatásának akkor, midőn ez lelkesen betöltetik, minden nagyítás nélkül tulajdonitok 's e' kötelességének indult Gyurkovics Jenő ur is kellőleg, sőt legvérmesb reményinket is, fölülmulólag megfelelni, midőn f. évi april 2 től fogva Temes, Torontál, Krassó 's egyéb megyékben is az illyr- 's oláhiskolákat megvizsgálgatván majus hó 31kén estve, ugyane' végett városunkba is egészen más uton, mint mellyen a' tisztelkedni kívánók által váraték, megérkezett, 's másnap reggel kilenczedél óra tájban a' helybeli oláh tanítókat-képző intézetet jelenlétével rögtön meglepven, egy pár a' tanítási rendszer érdemében tett kérdezősködés után, fontos okainál fogva magát a' rendes vizsgálat véghezvitelét 15 nap mulvaigért (s. jun. 25én teljesített) visszatérése alkalmára halasztotta; miért is ez uttal csak a' Ségá és Gái nevű külvárosokkal együtt szám szerint öt iskolát 's ezt dél előtt 's délután fölviást vizsgálván meg, városunk köréből mult hó 2kán eltávoztok. De vessük vissza emlékezetünk rövid tekintetét azon két hónapnál huzamosb időre, melly alatt ő mind itt helyben, mind a' nevezett szomszéd megyebeli tanodákban sajátos szemléjét folytatta 's majd látandjuk őt vizsgálat előtt összegyűlt nép körében szívható szózáttal a' legjózanabb atyai intéseket szilárd tökélettel osztogatni, mellyekkel ő a' községeket kegy. fejdelmünk iránti hűségre, engedelmességre 's azon sok jókért, mellyeket a' felség e' hitfelekezet tagjaival mindenkor érdemök szerint eddigis közleni méltóztatott, hódoló hálaérzelmekre buzdítván, egyszersmind szívökre kötö, miként a' dicső magyar hont és nemzetet annak országos nyelvvel együtt (a' nélkül hogy sajátanyanyelvök és vallásuk iránt tartozó kötelességeikről megfelelkezzenek) a' képen szeretni és tisztelni siessenek, hogy az utóbbit magok is sajátjokká tevén arra gyermekeiket taníttassák, általjában pedig a' közértelmesség polczára törekvendők, szívöket 's eszöket akként műveljék, hogy valódi műveltségöknek tanujeleit nemcsak saját előljáróik, hanem minden vallásbeli egyházi személyek iránti engedelmisségök, szeretetök 's illendő tisztelötök által minél dicséretesb példákban mindenkor kimutathassák. Majd szemléljük őt a' gyermeki elmék gyöngye fogalmához nyájasan lebecsátkozva, a' mondottakat kisedet értelmükhöz alkalmazva szívökbe oltani, tőlök mindenek előtt az imádságokat 's templomi énekeket kikérdezgetni, egyik gyermektől a' másikhoz járni, saját kezével forgatni a' könyv leveleit, 's az olvasás helyét ittott fortélyosan kijelelni, mintegy gondosan kísértőleg, vajjon a' gyermek azt, mit előad, valósággal olvasta-e? 's nem könyv nélkül mondja-e elő az annyiszor hallott tételeket? Nem mulasztá el végre a' tanítókat is a' a' népnövelés nagy eszméjének nemzeti fontosságáról, szigorú ugyan, de emberséges bánásmódjával emlékeztetni, minek teljes foganatosítása tekintetéből nekik a' lelkesekkel, főleg egyházi szolgálatokban tanúsítandó egyetértés 's engedelmisségnek czélszerű sinormértéket, mint szinte, 's ezt különösen, a' magyar nyelvben, minél alaposb okulás és oktatás nemes buzgalmat páratlan lelkesedéssel ajánlotta. Nékünk szerencsénkül jutott bámulhatni a' fáradhatlan férfúnak e' nemes foglalkodásában kifejtett békétürelmet, mellyet rendszerint a' reggeli 4 óraker megkezdett 's egész este 10 óráig szakadatlanul folytatott vizsgálatban olly lelkiüsméretesen tanúsított; 's örvendettünk magunkban, benne egy olly értelmes hazafit tisztelhetni, ki a' kor kívánatit helyesen felfogva, érdekeiben annyira elszigetelt illyr és oláhpolgártársinknak nemzeti közczéla-

inkhoz leendő csatlásában minden gyanúsítás daczára is legegyszerűs uton 's ön hitsorsosinak teljes boldogítására munkálkodik.

Hátskun-Halás, aug. 5dikén a' helybeli előjáróságot olly móddal kárhoztatják, e' lapok 61. számában mintha ez lett volna oka a' közönség haszonvételei közárverésére megjelent bérleni akarók kevés voltának, mert az árverési határnapot helyben annak idejében közönségessé (mint állittatik) nem tette; de még hibásabb kifejezés, azt, egy különöz arisztokratai pártnak nevezni, melly a' fenlevő közönségi terhek elenyésztésére, a' kimért földek közt kiméretlenül fenahagyott vizállásokat, valóságos tulajdonosi joggal örökösen eladatta; 's csupa tenyérből-jövedelmés által előre süllyedésbe-döntést hitetni el a' körülményinkkel egészen ismóretlen olvasó közönséggel. Kérdezte volna meg csak a' legutólsót is azokközül, kik bérleni szándékoztak: nem tudták előre a' közárverés határnapját részint az előljáróság tulajdon szájából, részint a' hírlapi közhírré tételekből, részint a' föllesleg is megtörtént határidőelőtti napon — 's még úgy is jókor esett — szokott módon kihirdetésből? ki fogott volna tetszeni mindjárt, hogy nem a' közárverés napja nemtudásában gyökerezik a' haszonbérlek szükvolta, hanem egyrészt a' piacról kormányozni akaró népünk 's uracsink henyeségében, főleg a' haszonbérlelssel továbbra nem ajánlott közterhektől mentesség elfogásában alapul. Ez okozta leginkább azt, hogy közárverésre összejeött bérleni akarók száma csak hat lett, 's még most sincs több. — Ennyinek pedig nagyon előleges közhírrététel, sem ünneplés hírlapi trombitálás nem kellett, mert annyinak füleibe egyenként is meg lehetett a' határnapot sugni, 's ez nemcsak megsugattott, de személyszerint is megmondattott. — Biz édes uracsok nem foghatunk itt mindnyájan gyepölt kezünkbe, semmi nagyot nem álmodozhatunk itt a' kun mágnásságról, dolgozunk kellitt, nem mindig árnyékolni 's hűsölni, a' szabadalmú üres beszédkékert itt semmit sem adnak; annál fogva, ha magunknak nincs, csak árendálgassunk, 's ne vesszödjünk olly nagyon a' közterhektől mentességgel, különben is ellenkezik az kegyetek közterhet, adót 's mindent egyaránt viselni javasló lelkületével. Igy majd többen seregünk össze a' közhaszonvételek árverésére, 's ha nem teszi is hetekkel előbb közhírré napját az előljáróság, csak egy felkiáltásra is majd úgy fölverjük egymásra a' haszonvételeket, hogy ezen jövedelemágból is nagyobb része földzethetvén közönségünk rendes költségeinek, hanyagságról nem vádolhatjuk olly könnyen — szür és bolt alól — a' különben sükségben küzdő városi kezelőt. Az is különöz és megfoghatatlan kitétel, miszerint különöz arisztokratai pártnak neveztetik azon testület, melly adósság-enyészto fündusnak áldozta fel a' kimért földek közötti közösbirtoku vizállásos helyeket; mert mi a' tanács és népakaratjával nyilvánosan történi, ott arisztokratai pártos erő nem munkálhat. Sőt inkább azt állithatni: hogy azok, kik azon határozatnak, ha nyiltan, egyenesen 's tettleg nem is, de szétszórt beszédekben látszólag ellenszegülni kívánnak, pártot — úgy hiszem — semmi esetre sem csinálhattak, mert ezek egy-két személyből álló népszerűtlen csoportnak lehetnek tagjai, kik előljárót sem szeretvén ismerni magok közösen akarnának olly módosítással kormányzani, hogy mások által mindent de magok semmit sem szeretnének tenni, és ily mintegy arisztokratiából végre despotismusra fajulni könnyen lenne kedvök. Az elhanyagolás miatt következhető süllyedésbe-döntési jóslatról is kellene valamit bővebben szólni, — de — minthogy attól, kinek sem tudománya sem szerszáma nincsen, semmit sem várhatni, ugyerre ez a' válasz: hogy, ha előbb nemis, a' delphusi oraculumon kezdve a' mai legélelmesb cigány nőig sem levén még ahoz senkinek bizonyos valódi belátása 's értelme, valamint a' hírlapi lappangó jövedölönknek annál kevésbbé van, süllyedéstől félni soha sem lehet; mivel, ha annyi sanyaru század inségin 's veszélyen keresztül tudta ezen városi előljáróság kormányalattos polgárit vezetni, vagyonit megtartani 's a' közjót elősegíteni, helyén lesz az mindig olly előre látó ügyes és szerencsés fordulatokat tenni, hogy a' közönséget minden bajain és szorongató állásán keresztül vezette 's azt minden süllyedéstől megmentve minden rágalom boszujára diadallal előre hatand. d + c.

Besztercebánya, aug. 5kén: „Városunkban néhány nap óta élénk mozgalom uralkodik, a' természettudomány baráti nagy számmal sereglenek regényes fekvésű városunkba a' haza minden részeiből, a' magyar orvosak 's természetvizsgálók 3dik gyűlésire. A' megyei, városi és kamrai hatóságok egyesült erővel mindent elkövettek, hogy a' vendégek fogatkozást ne szenvedjenek, 's tudományos segédeszközökrül is gondoskodtak, mellyek az illy czélú gyűléseken megkivántatnak. Schweitzer Gábor kamragróf 's elnök távolléte miatt, Radvánszky Antal alispán 's másodelnök nyitá meg tartalomdús magyar beszédet az ülést; 's mellesleg a' külföldi tagokat latin nyelven is üdvözlé. (Vajjon hol üdvözlök hasonló esetben anyanyelvén a' magyart? Si fueris Romae 'sa'!) Az első ülésig 170 rendes tag iratá be magát, köztük 1 lombardiai 's 1 bajor. Az elnök megnyitója után Kubinyi Ferencz és Czilchert tr magyar, Wagner és Zipser tanárok pedig, kik annyi év óta lakják már hazánkat! német értekezést olvastak föl. A' nyilvános ülés befejezése után a' megyeház termeiben azon természet-történeti tárgyakat tekinték meg, mellyek Zólyom megyében találtatnak. Legnagyobb meglepetést okozott a' megye fanemeinek gyűjteménye természetes és szenesült alakban, levelekkel 's legtöbb esetben gyümölcsessel együtt. E' szemlétdús lakoma követé az elnök alispánnal, melly alatt szokás szerint számos áldomás ürittetett.“

Erdélyi országgyűlés. (Vallási sérelmek végzete.) A' görög n. egy. hitűek főpásztora Moga Bazil hatósága alá tartozó híveinek nevében 1837 jul. 18kán, f. 1842 januar. 6kán, 1842ben april 6kán az országos K Rdekhez benyújtott három rendbeli folyamodásiban kérését köv. pontokra terjeszté ki: 1) a' papi növendékség számára Temesvárott felállittatni igért iskola, ezen tartományba a' püspöki szék mellé vitessék által. — 2) Erösítették meg országosan 's hirdettessék ki újból ő felségének a' k. kormányzék által 1824 nov. 15kén 11028 szám alatt közrebocsátott k. válaszában foglalt azon pontok tartalma, mellynél fogva rendeltetik, hogy a' gör. nem-egy. papokat is csak akkor legyen szabad letartóztatni, ha büntett helyén találtatnak, 's tiltatik hogy az említett papoknak velük egy kenyéren levő fia 's eselédai kikerülhetlen sükség esetén kívül katonai ujonczoknak fogassanak. Úgy szintén erösítettessenek meg az 1816-

máj. 10én 1281, 's 1820ban 1712. szám alatti felsőbb rendelkezések azon szavai, mellyeknél fogva a' kir. funduson lakó oláhoknak falusi eskütségekre, bíróságokra 's mesterségek megtanulására 's folytatására is leendő fölvetése rendelkezetik 3). A' vegyes házasságokban, hol az esketés az egyesült hitűek papjai által szokott véghez vitetni, a' copulatio-taxa fele engedtesék által a' különben is elegendő ételmi módban szükölködő ó-hitűek számára, sőt sokkal célirányosb volna, hogy a' vegyes házasságokban a' nő mindenkor kövesse férje vallását, mert a' felfedezések szerint ugyanazon családbeli gyermekeknek két vallás papjai által oktatása, különösen a' szegényebb sorsuaknál, igen terhes feladat. 4) A' clerus mostani állapotjának jobbitása végett önfentartására szükséges elegendő mind külső, mind belső egyházi javakkal látassék el. 5) Clerusnak biztosabb fenállhatósága végett adassék segedelem a' k. funduson a' kebli tárákból, fiscalításokban pedig az illető 's confraternitatis cassákból, főleg a' montanumoknál, hol azokból a' nem-egyesült vallásbeli papok mind a' mellett is, hogy a' más vallásbeliek részesülnek, legkevesb részt sem vesznek, holott azon pénztárokba a' pénz nagyobb része tőlük, mint felsb számuaktól, foly be; vagy ha a' kir. fiscustól ezt megnyerni nem lehetne, itt is minden helybeli papnak lakására 's ételmezésére elégséges külső és belső birtok adassék, robotalis terhek 's egyéb taxák praestatioja nélkül. 6) Mentessék fela' clerus facultásaitól adófizetés, ugyszinté a' nem-egyesült hitűek kántorai, harangozóji 's több illyes egyház-szolgáji pénzfizetéstül, 's hogy ne kénytelenitessenek jelesen a' szász földön lakók mesterségekre való szabad magok alkalmazásában hátráltatásokat szenvedni. 7) Segíttessék végre a' clerus fenállhatása a' dézmafizetés alóli fölmentetéssel, hanem egyáltalában is legalább a' kir. funduson, hol az ágostai hitvalláshoz tartozó nemcsak fungens, hanem számfelüti papság is borból, töröküzüzből, babból 's minden egyéb termény neméből dézmát veszen. Melly kérés 3ik pontjára megjegyezve azt, miként az elegendő házasságokból öszszeesketésekre nézve fenébb említés tétetett, hogy a' görög nemegy. vallásbelieknél is, vegyes házasságokban, mindenik pap eskesse össze a' maga vallásán levő félt, végeztetett: hogy ezen kérelem és kívánat több pontjai, a' ns szász nemzet némely követői által tett észrevételekkel és a' közügyigazgató ezekre tett feleleteivel adassék által az egyházi ügyek dolgában kinevezett rendszeres biztosságnak megvizsgálás és vélekedésadás végett. Egyszermind pedig atyafiságosan felszólítatik a' k. kormányzék, hogy a' 6ik pontban említett mesterségek szabadon leendő gyakorlásában létező korlátoztatásokat szüntesse meg. Hunyadmegyében keblezett liviseli közönség nevében több aláírott 1838 mart. 29kén kérelemlevelet adott be, mellynél fogva panaszolják, hogy mivel némely az uniora erőteltő papjaik kívánságát nem teljesítették, négy évtől fogva pap nélkül kénytelenek lenni, templomuk bezárva áll, semmi isten-tisztelet és szolgálat abban nem gyakoroltatik, holtjaik minden szertatás nélkül temettetnek el, gyermekeik keresztelelen vagynak és egybekelendők törv. keresztyéni meghiteltetésen kívül pap nem léte miatt törvénytelen 's vallástalan életet élnek. Átadatni határozottat a' kir. kormányzéknek az abban foglalt sérelmi pontok kinyomozása, 's azoknak a' törvény értelmébeni orvoslására célszerű rendelkezések tétele végett. Ns. Hunyadmegye rs. főorvosának lugosi Fodor Andrásnak a' dévai bolgár szerzetebeli gvardián által leányának törvényesen leendő férjhez menetele ellen elkövetett erőszakoskodása tárgyában f. 1842 ik év mart. 17kén bemutatott kérelmére végeztetett: hogy a' vegyes házasságok e' részbeni kérdéséből fejlődött 's az egész hont általában érdeklő sérelem felirat útján a' Tenebb határozottak szerint ő felsége elibe levén terjesztendő, az annak eredvényéről várandó kir. válasz által ezen egyes sérelmi pontnak is a' Kk. és Rk. elenyésztetését reménylik, azonban szükségesnek vélik a' Rk. a' kir. kormányzék addig is atyafiságosan felszólítani, hogy ezen hasonló sérelem kinyomozása és törvények szerinti orvosoltathatása végett tegyen célirányos rendelkezéseket. Az unitariusok egyházi igazgatóságának azon kérelmére, mellyben panaszolják, hogy 1716ban, 1718ban feles javaik adattak által a' rom. catholicusoknak, mivel az e' tárgyat illető oklevelek jelenleg hivatalos közlés útján még az illető feleknél vannak, 's így ezen sérelem tárgyalása be nem végeztethetett, a' Kk. és Rk. végezték: hogy ezen sérelmek a' többi vallásos sérelemmel kapcsolatban levén, mihelyt a' Rk. elibe fognak adatni, tárgyalni fogják. A' r. catholikus püspök azt kérvén, hogy még a' mult országgyűlésen több vallási sérelemre beadott észrevételei jegyzőkönybe vétessenek, a' Kk. és Rk. méltányosnak találják, hogy ezen még a' mult országgyűlésre beadott észrevételek a' több vallásos felekezeti sérelmei közt az irományok könyvében helyet foglaljanak. Mi pedig a' r. catholikus, unitus és reformatus püspökök azon kérését illeti, hogy részletes vallásos fejtegetéseik a' felirat mellett ő fels. elibe terjesztessenek, ezen kívánságot a' Kk. és Rk. mint melly az országgy. dolgok törvényszabta rendjével ellenkezik, nem találják elfogadhatónak. Indítványba hozatván, miszerint helyes és igazságos lenne a' görög nem-egyesült vallást is a' bevett vallások sorába fölemelni, határozottat: a' közigazgatás tárgyában kinevezett biztosság az egyházzal együtt munkálva, a' fenébbi tárgyban ez országgyűlés alatt kiszemelőleg készítendő javaslatát a' Rknek mielőbb adja be. Ezután elnök ő n. mélt. felszólítja a' Kkat és Rket, miszerint a' középponti biztosság által országgyűlés alatt is folytatandó perek iránt készített 's köziratra kivett jegyzőkönyvben foglalt törvényjavaslat felett tanácskoznának előleg, hogy midőn készen leendnek, a' jövő ülés tartását a' szerint intézhesse el. Mire az ülés eloszlott.

Spanyolország.

(Don Francisco infans Madridot csakugyan elhagyja. Elegy.) Madridba érkezte óta mindennap meglátogatá Esparterot az infans, és kegyét még sem nyerhette meg. Jul. 15kén tudatá vele a' főkörmányzó, hogy szeretné, ha Madridot elhagyná; don Franciscónak mindazáltal nem volt erre kedve, 's oda nyilatkozott, hogy csak irrott parancsnak fog engedni, miről Espartero hallani sem akart, 's utóbb az infans évdíjának kiadását fölfüggeszté Madridban tartózkodása alatt. E' rendszabályt kívánt siker követé, 's az infans most már hitvesével együtt csakugyan San Sebastianba készül. — Spanyolország minden részében számos takarékpénztár létesült. — Medina Celi hg, Andaluzia legdúsabb földbirtokosa, Cornhil helység szegény lakosai közt egész ottani, igen nagy, földbirtokát elosztotta. —

Anglia.

(Viktória királyné viselős, és nem utazik külföldre. Elegy.) Viktória királyné ez évben a' rajnai vidékek meglátogatására készült, de a' népinség miatt nem akarja az országot terhelni, 's csak az angol főnemesség jószágait fogja bejárni. — A' királyné ismét viselős. — A' szegényi törvény további megtartása ellen igen hevesül nyilatkozott a' felső házban Stanhope lord, de szavai siker nélkül hangzottak el. — A' Londoban tartózkodó lengyel menekvők több lapban hálanyilatkozatot közlének az angol alsóházhoz, azon buzgó részvétért, mellyet ügyök iránt, a' moszka elnyomatási rendszer ellen, jun. 30ki ülésében olly szépen tüntetett ki. — A' chatami hajógyárban ismét egy nagy sorhajót 's hadigőzöst bocsátottak vízre, 's a' többi hajógyárban is napról napra növekedő élénkség uralkodik. —

(A' parlament aug. 10én szétozlik. Elegy.) London, jul. 30án: „Elhatározá végre a' kormány, hogy aug. 10kén a' parlamentiüléseket elhalasztandja. A' királyné 's Albert hg ez ünnepélyre be fognak kocszini a' fővárosba, de azután ismét azonnal visszatérnek Windsor kastélyba. Jul. 28kán az első tábori szemlét tartá a' királyné lóháton, biborban, bal vállán a' térdszalag renddel, 's fején katonasípkával. A' 15-ik serezed részesült e' megtiszteltetésben. — Az alsóházban, a' tengerészeti költségek vitatása fölött heves párbeszéd támadt Hume és Napier közt, kik egymást még bolond czimvel is illették. — Grey gr. Irland főkörmányzója, beteges állapota miatt fürdőbe utazott. — Napoleon Lajos hg. a' M. Post jul. 26-iki számában oda nyilatkozik, hogy ő soha semmiféle ígéretet nem tett a' francia kormánynak, 's azért tetteit mindig szabadon intézheti, mihelyt — szabadságba leendő helyezettve.“ —

(Iszonyu vihar Londonban.) Londoni hírek szerint jul. 28kán éjjel olly borzasztó vihar dühöngött ott, minőre legkorosb emberek is alig emlékeznek. Néhány ember életét veszté a' leomló záporban. A' villámok egymást érték és számos épületre le is csapott a' mennykő és gyújtott; szerencsére azonban komolyabb következmények nélkül, mivel az omló zápor csakhamar eloltá a' tüzet. Majd valamennyi ház kárt szenvedett ablakaiban, falukon pedig még sokkal nagyobb volt a' pusztítás. Essexben a' templom tornya egészen ledőlt, Temze folyamon számos ladik elmerült. Nagyobb hajók is tetemes károkat szenvedtek. Surrey grófságban a' gabonatermést majd egészen tönkre verte a' zápor. —

Franciaország.

(Orleans hg holtteste Parisba szállítottatott. A' kormányzósági törvényjavaslat némely pontjai.) Jul. 30kán reggeli hét órakor egész Paris és környéke talpon volt már, 's a' tolongás olly nagy lett, hogy alig leheté egyik utcából a' másikba jutni. Több százezer ember volt tanuja a' korona hg holtteste Parisba szállítottásának. Még a' fáknak ágai is letörésig valának emberekkel megrakva. Valamennyi műhely és gyár zárva maradt. 11 órakor 21 álgylövés jelenté a' menet megindultát, 's csak délutáni 3 órakor érkeztek a' koporsóval Notredame szentegyházba. A' királyné kívánatára az egész ünnepély legmélyebb csöndben ment véghez, mit csupán a' dobok 's trombiták tompa zugása szakasztott néha félbe. A' kocsi előtt igen számos papság lépdelt, utána közvetlenül pedig az elhunytak négy fitestvére következett. A' nemzetörség rég nem jelent meg olly teljes számmal, mint ekkor. Ez ünnepély miatt a' juliusi ünnepek ezuttal elmaradtak, 's azon 200 ezer frankot, melly az előkészületi költségek után még fönmaradt, szegények fölsegitésére osztották el. — A' Parisban lakó lengyel menekvők sajnálkozó föliratot intéztek Lajos Fülöphez, mellyben „nagy szövetségesöknek“ nevezik Franciaországot, miből az következik, hogy az érintett iratot nem mint magányosak, hanem mint a' független Lengyelország képviselőji nyujtották be. A' kormányzósági törvényjavaslat főbb pontjai: Nemours hg, 's halála esetén testvéreinek legidősbike, kormányzó; a' kiskoruság 18 évig tart; a' kormányzó mind azon joggal van felruházva, mikkel az 1830iki alkotvány magát a' királyt ajándékozta meg; kormányzósági tanács nem leendő, hanem csupán a' rendes ministerség fog a' kormányzó mellett állani; az özvegy hgnő csupán gyámja leendő gyermekeinek. E' tervet a' király maga dolgozta ki, 's leginkább Apponyi gróf ausztriai követ tanácsát használta. — Soult tábornagy emlékiratait készü kiadni, miknek szerkesztését Guizot (de Grand!) vállalta el, hogy egy kis doctrinairkedéssel homályosíthassa meg Napoleon dicsőségét. — Orleans hg lakásán több lepecsélt irományt találtak, mellyek még nem bontattak föl. — Napoleon Lajos herceg Ham vastag falai közt, a' francia trónörökös halála következtében ismét mozogni kezd, 's röpiratban és hirlap által harezoltat a' főnálló kormányrendszer ellen; törekvései azonban alkalmasint tökéletesen füstbe menendnek.

(Részletek Orleans hg temetéséről. Elegy.) Paris, aug. 1jén: „Orleans hg holttestének Neuillyből Parisba szállítottásakor a' papság kereszttel nyitá meg a' hosszú gyászmenetet, mi eddig Parisban nem szokott megtörténni, mivel a' papok rendszeren kocsin 's minden vallási eszköz nélkül kísérik nyughelyökre a' halottakat. Ezek után a' kocsi jött a' hg szívével, négy kanonok kíséretében környezetve elhunyt tábori segédei 's egész tisztkara által, kik közt legkitünőbb volt benső barátja Elchingen hg, Ney tábornagy fia. A' halottas kocsi után 3 segéd léptetett, a' hg tiszteleit bársony párnán tartva. Az elhunytak 4 fitestvére sirva szállott ki a' hatlovas gyászhintóból a' szentegyház előtt. A' családi sírboltba aug. 4kén viendik ki a' korán elhunyt maradványit. Jul. 31kén 100 ezernél több ember látogatá meg a' gyászalkotványt, 's aug. 1sején olly nagy volt a' tolongók száma, hogy nemzetörséget kelle rendföntartás végett a' templomban föllállítani. A' notre-damei gyászdiszítványok föllállításán 12 nap és éj folytában hatezer ember szakadatlanul dolgozott. — A' követkamra jelenleg a' meghatalmazásokat vizsgálja, 's az elnökválasztás csak néhány nap mulva menend véghez.

Oroszország.

(A' porosz király bucsuja. Elegy.) A' czári párnak jul. 13án ünneplett ezüst lakodalmán 70 század lovas, és 50 osztály gyalog katonaság teljes díszben felállítva tisztelgett. Ez ünnepélynél azonban legmagasztosb volt a' porosz király elbucsuzása. A' király ugyanis estefelé szürkületkor indula el Pétervárról a' czár kíséretében; már messziről lépé meg a' királyt a' tenger lángba borult tekintete, Kronstadt kikötőjén túl találták egész balti hajóhadat több mint 50 vitor-

lával, köztök 18 sorhajó, bengáli lángokkal fényesen kivilágítva 's ünnepélyes diszruhás matrózokkal fölékesítve, mindkét oldalról sort állott. Bogotyr gőzös a' két fejedelemmel nyalkán repült el a' két sor közepett 's a' ezár forró öleléssel von búcsut királyi vendégétől. E' pillanatban két rakéta röpült a' légbe, mire a' hajóhad 3 — 4 ezer álgúja iszonyu ropogással durrant el. A' benyomás hasonlíthatlan fenségű volt: a' borzasztó álgumoraj, a' magasan tajtékzó tenger, a' szürkület, a' kigyózó füstoszlopok 's mindenek fölött a' csodálatosan világító bengáli lángok, mind ez olly szívemelő nagyszerű egyveleget képezett, mitől az ember ámulva döbönt vissza. — Lengyel határszélekről bizonytalannak írják a' hírt, miszerint Csernicseff hg visszatérendne Kaukasz vidékéről, mert ő legalább az ideitáborozást nem hagyandja el. Kiewben nagy seregek húzódnak össze, hol az ideitáborgyakorlatok tartatni fognak. Lengyelország mindinkább simul az orosz kormányzáshoz 's a' jogszolgáltatás ujitása akadálytalanul mozdittatik elő. A' francia 's német lapokban terjesztett hír helyett, miszerint a' parasztek felszabadítását előkészítő ukáz miatt a' főnemesség zavarogna, most ellenkezőleg azt híresztelik, hogy a' parasztek értelmén tul értvén az ukázt, tulságos követeléseket tettek, 's a' kormány kénytelen volt arisztokráciája érdekében intézkedni a' parasztek ellen. — A' határolton számosan szönek át más országokba, 's többnyire a' katonai összerás levő fiatal lengyelég.

Külföldi elegyír.

A' holsteini RR. a' dán királytól adómegadási jogot, azaz valóságos alkotványt kértek. — A' pápa jul. 22kén tartott bibornoki titkos tanácsban az orosz elnyomott katolikusok ügyében beszédet mondott, melly 90 melléklettel együtt ki is adatott. Ezen iratok 1842től kimerítőleg terjesztik elő a' pápa sé-

relmeit, ezek iránt az orosz kormánnyal tett alkudozásokat 's az elkobzott egyházi javak pontos előszámlálását. — Az orosz ezár ezüst lakodalmakor a' vám-vétségek miatt Sziberiába száműzött porosz alattvalóknak megkegyelmezett 's elbocsátásukat megparancsolá. — Chinában Pottinger angol meghatalmazott minden felelősséget magára vállalván, megkísértendi Pekinget szárazon és vizen egyszerre megtámadni.

Poroszországban közbeszéd tárgya a' zsidók felszabadítását célzó indítvány, 's leginkább vonja magára a' közügyelmet Posen tartományban, hol minden 10dik, de főleg Posen városban, hol minden 5dikember zsidó. A' közvélemény oda nyilatkozik, miként rögtöni teljes emancipatio a' zsidókat, kiknek már jelenleg is majd minden készpénz zsebökben van, tökéletes elnyomójává tenné, a' keresztyénségnek. — Konstantinápolyból Bagdád felé folyvást seregek szállítottak, mintegy 40 ezerre szándék azokat szaporítani; bármikép készüljenek azonban harezra, mégis nehezen hiszik, hogy a' dolog komoly háborúra kerüljön. Nissza környékén még nem nyomatott el a' zendülés; a' törökök elfoglalják ugyan a' várost, de a' zavargók rablócsoportonként az erdőségekbe vonultak 's onnan teszik pusztító rohanásaikat. A' maroniták ügyében az angol követ Canning olly utasítást kapott a' kormányától, hogy ez ügyben a' portával igen okosan 's barátságosan bánják, azaz hogy a' nagyvezérnek engedjen, tehát a' maroniták új követésege alkalmasint szinte sikertelenül járand a' fővárosban. — Khinában az angolok segítséget várván, nem mozognak. Afghanistanban sem történt új ütközet; Pollock serge Dzsellalabádban vesztet el 's az angol foglyok még folyást az afghanok kezében vannak.

É R T E S I T Ő.

A' JELENKOR és TÁRSALKODÓ jelen második felévi teljes számu néhány példányival szolgálhat még az elkésteknek a' szerkesztőség.

Gőzhajójárás Bécs, Pest es Orsova közt Augustusban:

Pestről Bécsbe indul regg 7 ór.) mindennap
Pestre Bécsből érkezik este)
Pestről Orsovára indul minden vasárnap és csütörtökön regg. 4 ór.
Pestre Orsováról érkezik minden hétfőn 's pénteken, délelőtt, Ezen mindennapi Gőzhajókon kívül még egy vontató gőzös minden 14 nap megfordul Pest és Drenkova közt, Bécs és Pest közt pedig **ÁRPÁD** teherhajó minden héten, minden vasárnap egy nap jövendvén le, Bécsből; **Árpád** indul Pozsony 's Bécsbe minden szerdán regg. 6 órakor egy személy vitelára I. hely Pozsonyig: 4 fr. 40 kr., földelen: 3 fr.; Bécsig I. h. 6 fr. 30 kr., földelen 4 fr. p.p.

Hitelezői csődök.

Rom János hitelezői é Bárs vgye t.székén 1842: aug. 23kán, tömeggondnok: Simonyi Adeodát, perügyelő: Farkas József t. alügy. — *Reichmann Samu* 's hitv. *Engl Mánria* hitel. Zemplény vgye t.székén 1842: sept. 5kén, tömeggond. Kulín Péter tb.; perügy. Gönczy Gedeon h. ü. — *Sztachó János* tímár hitel. Nográd vgye t.székén 1842: aug. 30kán; ideigl. perügy. Steller Antal t. alügy.; töm. gondnok: Hakkenberger György loss. tan. — *Ungár Jakab* hitel. Nográd vgye t.székén 1842: aug. 30kán; töm. gondnok: Garba István, perügy. Bérczy Lajos h. ü. — Primóczy Sz. *Miklós Rudolf* hitel. Gömör vgye t.székén, töm. gond. Bodon tb. perügy. Dapsy Vilmos h. ü. — *Giefing Ferencz* fűszerárus hitel. Esztergom vgye t.székén 1842: oct. 17, 18 's 19kén, ideigl. tömeggondnok: Maurovics Rudolf főjegy. perügy. Kiss Mihály főügy. — Villás J. 's hit. Miskolczy Zuzanna hitel. Debreczen vgye t.székén 1842: aug. 22kén, ideigl. tömeggond. Kis János, Orbán, perügy. Barcsay Istv. h. ü. — *Fleischmann Károly* elleni csödper Szeged városa előtt egység után megszűnt. — *Riedl György* hitel. Pest vgye t.székén 1842: aug. 16kán perügyelő: Roffer János. — *Illés Ferencz* hitel. Somogy vgye t.székén 1842: aug. 23kán, ideigl. töm. gondnok: Dráevcz János tisztartó, perügyelő: Szokolay Dániel h. ü. — *Váczy Mihály* 's hitv. *Török Katalin* hitel. Szeged vgye t.székén 1842: aug. 23kán, töm. gond. Gábel János, perügy. Aigner Ferdin. — *Lukács Antal* hitel. Bihar vgye t.székén 1842: aug. 22kén, töm. gond. Lukács György; perügy. Tokody Ágoston t. ügy. — *Varga Ambrus* hitel. Bihar vgye t.székén 1842: aug. 22kén töm. gond. Kovács Imre, perügy. Molnár Ferencz h. ü. — *Scheiner Ferdinand* 's Theresia hitv. hitel. Temesvár vgye t.székén 1842: aug. 23kán; töm. gond. Bersuder Lajos vasárus; perügy. Petrovics Pál t. alügy. — *Máli Albert* elleni csödper Szathmár-németiben, *Óvárú Lajos* elleni Bihar vgye előtt 's *Hassenstab János Keresztely* elleni Pest vsk előtt egység után megszűnt. 23364. *Szövianovics Ilienes* hitel. Baranya vgyében Mohács vgye tanácsa előtt 1842: aug. 23kán, ideigleni töm. gondnoka Auher János tan. perügy. Lehoczky György vár. ügy. — 23643: *Vincze Pál* hitel. Nagybánya vgye t.székén 1842: aug. 27kén, töm. gond. Szikszay János; perügy. Pap János tan. 24060: *Kobilits Pál* Szepes-váraljai polgár hitel. 1842: aug. 22kén, töm. gondnok: Szadlits Adalbert tan. perügy. Kezsmárszky Rud. h. ü.

1) **Jelentés.** Miután **Jurenák és Fröhlich** urak eddigi **Stearin-gyertya**-gyárak számára, hogy ez iparágának lehető legnagyobb kiterjedést adhassanak, **részvényes-társaságot** alapítottak, e' részvényes társaság tisztelettel jelenti, hogy az **eladás egész kezelését** gyertyáira nézve, mellyek ezentul

PANNONIA-GYERTYÁK

nevet viselendnek, **Weisz B. és társ** urakra ruházta **Pesten**, a' fűszerkereskedésben, a' vastuskóhoz címzett házban. Legnagyobb fáradozás, kitartás és tetemes pénzáldozatok által sikerült végre a' vállalkozóknak ezen gyertyákat a' láng legtisztább világosságával, takarékosággal az égésben, fénynyel 's keménységgel, szóval, minden szükséges tulajdonsággal a' **legnagyobb tökéletességben** ellátni, mi által minden illyennemű külföldi gyártvánnyal, mint például: Milly, Apollo, Stearin és egyéb gyertyákkal bátran kiállhatják a' versenyt.

Mivel tehát ezen **Pannónia-gyertyák** semmi tekintetben nem haladhatnak meg bármely külföldi vagy hazai gyertyafaj által, a' nyers anyagok e' gyárkészítvényre kizárólag **mind csak magyarországiak**, az ügykezelők **mind magyarok**, az egész részvényes társaság **csupa magyarokból** áll, következésképp **az egész gyári vállalat tisztán Magyarország érdekében alapított, reményli a' társaság, hogy a' nemzeti jóllét 's vagyonosulás valódi előmozdítója által gyárkészítvénye élénk vevés útján annyival is inkább fog pártoltatni, mivel nemes hazánkfiak még áldozatok hozzájárulással is mindent elkövetnek a' hazai vállalatok emelésére, itt pedig azon többletdalu czélt érendik, hogy olly jó gyertyát kapnak, mint külföldről, hogy ennek ára még sem leend magasabb, 's hogy egyszersmind a' hazai iparüzést hatalmasul mozdították elő.** Pest, augusztusban 1842.

A' magyarországi első Stearin-gyári részvényes társaságnak igazgatósága. 4)

514 olfa-árverés.

2) A' nm. m. kir. udv. kamra jóváhagyatból közhírré tétettk, hogy f. é. aug. 30kán reggeli 10 órakor Bács vgyébe keblezett Palánka m. városban az ottani uradalmi tisztartóság írószobájában 514 öl fűrészelt 's a' Dunaparton rendes ölekkbe rakott hasáb tölgyfa nyilvános árverés útján eladandó lesz. Venni szándékozók a' fen kitűzött napra és helyre 10 pcent bánatpénzzel ellátva hivatalosak. 3)

Temesvári vásár ügyében.

2) A' nm. magyar kir. helytartó tanácsnak az 1842. évi martius 27kén 11,120. szám alatt kibocsátott kegyes intézvényénél fogva ő felsége legkegyelmesebben méltóztatott megengedni: hogy az ekkoráig idekint tartatott országos vásár közkenyelem végett jövendőben a' váriban és külvárosokban tartassék, mi a' végett tétetik köztudomásul: hogy ezen változtatás folyó évi jövendő sz. Mihályi országosvásárkor fog kivetetni és jelenen hogy a' diszárak, és fin om kéziműárak váriban a' nagy téren az e' célra készített fakúnyhókban vagy pedig bérlett boltokban fognak árultatni; — az erdélyi árak pedig Fabrik külvárosban; minden többi czikkely ugyanint: fa, gabona, fazekas árak, és a' marhák József, 's majorok külvárosokban, 's azoknak környékében fognak eladásul kitétetni, az eddigi vásártéren pedig semmiféle vásár tartatni nem fog. Kelt Temesvár szabad kir. városnak 1842k évi majus 11én tartott tanács üléséből. 3)

Az iskolai év oct. 1jén veszi kezdetét a' magy. kir. egyetemmel.

2) A' nagyméltóságú magyar királyi helytartó-tanács f. e. Január 4én 131 sz. alatt kelt k. rendelete szerint jövendőben az iskolai eszdő mindenkor october 1ső napján kezdődni 's harmadikig a' tanuló ifjuság beírása tartatni fog, e' napon lesz egyszersmind a' Szent-Lélek

segítségül hívása, october 4kén pedig, hacsak vasárnapra nem esnék, az iskolai előadások (praelectiones) mindenütt mulhatlanul veszik kezdetüket; végre az ifjuság felvételéről szerkezendő jegyzőkönyvnek az illető Tanítók 's Dékánok által october 8kán bevezetve, az illető Igazgatóknak általadatkant, hogy a' későbben egész october 15keig magokat jelentendő tanuló ifjak, hacsak súlyos betegség, vagy más fontos 's minden esetre hitelesen behizonyítandó körülmények által nem akadályoztattak, az iskolák az évbeni folytatásáért végképen elmozdíttatnak. Kelt Pesten jul. 30án 1842. Szoblahói Pálma Elek a' m. kir. tudom. egyetem jegyzője. 3)

Juhok árverése.

2) Appel testvérek gazdasági hivataluk közhírré adja hogy szombaton f. é. sept. 3án delelőtti 9 órakor. Nyitra vármegyében Szeredtől órányira, Patta helység szomszédságában fekvő Salgócska nevű faluban 120 db hágókos 200 db. ürű és 500 db. tenyésztésre való anyajuh, mind gróf Hunyady jubnyájából származó, a' többet ígérőknek kész fizetés mellett eladatni fog. Salgócskán julius 26kán 1842. 5

3) (87) Erdősi csőd.

Mocsolyási alerdős halála következtében a' nm. magyar kir. udv. kamra rendeletinél fogva közhírré tétetik, hogy Mocsolyáson az eddigi alerdőszi hivatal helyett erdősi állomás alapítottatott éven kint 200 for. díjjal, 4 for. írószerekre, 30 pozs. mérő kétszeressel, 50 pozs. m. zabbal, 6 akó borral, 12öl tűzifával, 72 mázsa szénával és szabad lakással. E' hivatal betöltésére csőd határozatott, azon megjegyzéssel, hogy az azt elnyerőni ohajtók, a' szükséges bizonyítványokkal ellátott folyamodásikat legfőlebb hat hét alatt a' diósgyőri kir. kam. praefectusi hivatalnál nyújtsák be 3)

3)

Kilian és társánál Pesten

s minden könyvkereskedésben kapható:

Magános

Magyar törvény

kérdések és feleletekben

Előadva

Acsádi Acsády Sándor

által

A' honi törvényeket bár, milly rendű lakosnak is tudnia kell: ha nem tudja szegyen.

Második kiadás

és illető újabb törvényekkel bővítve.

Sr. Pesten 1842 kemény borítékban 2 ft. pengő pénzben.

14) **Csótány (sváb) poloska- és molyirtószer.** A' cs. k. alsóausztriai kormány k. engedelmével jelentem, hogy Pesten 's Bécsben orvosilag megvizsgált méregnélküli próbált szerem van, csótányok tökéletes kiirtására 's illatos kenőcsöm a' poloskáknek egész fajostul megsemmisítésére 's ezt több pesti 's bécsi kitűnő család bizonyítványa is tanúsítja; van molyirtó porom e' férgeknek bunda, lószőr, toll, könyvek, posztó, és gyapjuszövetből, (akár egész vég legyen az, akár készruha) szóval, minden más, még selyem, kelméből is tökéletes kipisztítására, mely nemcsak ártalmatlan az embernek, sőt még a' kelmék színét sem változtatja meg, 's minden kár és aggály nélkül használható a' ráragasztott utasítás szerint, szűcs, szőnyegező (Tapezierer) posztókereskedő 's minden család által. Kaphatók e' szerek, pöcsétes üvegekben használati utasítással, 30 pgó kron, nálam Pesten, nagyhidutezai boltomban fehér hajó átellenében, vagy lakásomon „Marokkai-ház“ 2ik emelet 4ik sz. a. 's Pesten, köv. helyeken: Hassenstab, szervitátor, a' fekete kutyánál, Dietznél, Dietz várososhoz, sütőutca; Halbauer J. 3 fehér rózsánál, királyutczánál; Fleischmann J., félérgalambnál; Amtmann F., ujpiacz; Bárány urnál a' szerecsenhez Józsefpiacz; Vass urnál, kishiduteza, a' fekete tevénel; Crettier testvérek-czethalnál, városházipiacz; Semmelweiss J.H., a' ezukorsüvegnek, hatvanikapu; Löffler és társ., a' bádognál, Leopolduteza 's Budán; Gross J., a' sárkányhoz, a' hidnál; Spaizer könyvkötőnél, a' várbán; Hafner, a' tigrisnél. Továbbá kaphatni: *Pécsett*, Adler, herrnhuthoz; *Ujvidéken*, Gvozdanovic J., a' nek ráknál; *Temesvárott*; Ruppertnél; *Debreczenben*; Wallis Vilmos és társ. uraknál. *Szebenben* Arz J. Fridr. urnál. Ha rendes használat után e' szerek siker nélkül maradnak, letett árukat vinsszafezem. *Kollinsky S.*

Arverés lovak és juhokra.

6) Mélt. gróf Hunyady Józ. gazdaság-igazgatói hivatala köz hitül adja, hogy f. é. augusztus 16kán délelőtti 8 órak. kezdvén Mező-keszi Urményhez közel levő pusztán Nyitra vmegyében 100 darab ménésbeli ló, és közötté 5hágómén 's több tiszta angol telivér, a' többet igérőnek kész fizetés mellett eladatni fog. — Ugyanazon nap ugyanott még 600 tenyésztésre való anyajuh arverés utján eladatni fognak. Urményben jun. 30kán 1842. 6)

3) **2000 birka eladó.** Felső Baracson t. Fehér vgyében, mely Duna-Földváron felül Kokasdi pusztával határos, eladandó 2000 db jó kiegyenlített gyapjas, egészségés tartanivaló tókés birka, 830 db. nöstény, 930 drb. ürü 's 240 drb. idei bárány, 's Kis-Velenczén Fehér vgyében 50 finom hágókos.

2) **Gyapju-eladás.** A' nm. magyar kir. udv. Kamara rendeletéből a' koronai és kamarai uradalmakban nyert juh-és báránygyapja, bérmentesen szállítatva O-Budára 's részint Pestre, eladandóul kitétetik, és pedig:

a) Az ó-budai koronai uradalom részéről mintegy harminczöt mázsa juh és öt mázsa bárány-gyapju;

b) A' diósgyőri uradalom részéről mintegy huszonkét mázsa juh- és három mázsa bárány-gyapju; végre

c) A' bácsi kamarai pusztá-kuljai, kis-szapári és bélai juhászatok részéről mintegy száz - hatvan-nyolcz juh-és tíz mázsa bárány-gyapju.

Venni kívánók határozott számjegyekkel kimondott ajánlataikat saját kezökkel aláírt 's bepecsételt nyilatkozványaikban akár különösen minden uradalom gyapju-mennyiségre legfőlebb 1842 augusztus 23-kai déli 12 óráig a' magyar kir. udv. Kamara elnökségéhez Budára beküldeni el ne mulasszák.

E' nyilatkozványokhoz csatolandó a' budai kam. főfizetőhivatal vagy a' pesti kir. sóhivatal bizonyítványa a' letett bánatpénzről, mely az ó-budai gyapjura 400 fr. a' diósgyőrire 550 fr., a' bácsira 1800 fr. pengőben határozatlik meg 's mely akár készpénzben akár statuspapirosokban a' pénzfolyam szerinti érték szerint; egyszersmind ugyanazon nyilatkozványokban világosan ki legyen téve az ajánlkozónak lakhelye.

A' nyilatkozványok ugyancsak f. 1842. augusztus 23-kán déli 12 órakor az e' végre kiküldött biztosság által nyitandó fül 's a' legtöbbet igérővel a' szerződés, a' nm. udv. Kamara jóváhagyásának fontartása mellett, azonnal megkötetni, a' többi ajánlkozónak pedig bánatpénzök haladéktalanul visszaadati fog.

Később érkezendett vagy a' főnebi határozatoknak meg nem felelő ajánlatok tekintetben nem vétetnek.

Az ó-budai gyapju fekszik az ó-budai kam. tisztartó-hivatal udvarán, a' diósgyőri és bácsi pedig a' pesti kir. sóhivatalnál van letéve, 's aug. 20-kától kezdve 23-káig mindenki által megtekinthető.

A' legtöbbet igérő a' szerződés aláírásánál tartozik a' bánatpénzt a' vétel-pénz 20%-jéig kiegészíteni, mely 20% kezesszél tekintetk 's a' megvett gyapju átvételekor, mely 1842. szeptember 15kéig megtörténendő, a' fizetés letudásába vétetendik.

Egyébiránt megjegyeztetik, hogy csak 2 bemázslási illetőség engedtetik meg, 's hogy a' gyapjuszakok a' szerzési áron a' gyapju meg vásárlója által beváltandók, kinek is tetszésére hagyatlik átvétel előtt a' gyapjut egy ó-budai uradalmi vagy pesti sóhivatali tisztviselő jelenlétében megmérteni. 3)

Hangászat- tanítói csőd

3) A' nkárolyi nemzeti iskolában 200 pengő forintnyi évenkénti fizetéssel, 's 20 pengő forintnyi lakbérrel 1842. évi augusztus 31kére határozatlik. A' tanítóul kívántatik az elméleti 's gyakorlati hangászatban jártasság, ügyes játszás több hangszeren, és a' magyar 's német nyelv tudása. Kötelessége leszen az ifjuságot az iskolai órákban éneklésre és hangászatra, úgy a' falusi tanítóságra készülő ifjakat az egyházi énekekre 's orgonára tanítani. Az ezen tanítói helyet elnyerni szándékozók, jó erkölcsi magokviselőtéről, 's előbbi alkalmaztatásukról szóló bizonyítványokkal ellátva a' nevezett napon NKárolyban reggeli 9 órakor a' nemzeti iskola épületében jelenjenek meg, hol ügyességök tanujelét fogják adni, hogy ahoz képest a' nagyváradi királyi iskolai főkormányhoz kineveztetés végett felajánlathassanak. 3)

2) Biztosítási jelentés.

Az idei áldott aratás alkalmatnyujt e' biztosítások végett kérdezősködésakre, 's kedves kötelességet teljesíték jelentésemmel, miszerint

a' cs. k. ausztriai első biztosító társulat szinte ez évben is — daczára ezen veszéllyel járó biztosításnak — kívül vagy csürben levő gabnát, az ösmeretes jutányos díjért tűz ellen biztosít.

Biztosítéki alaptökém, valamint annak jelessége is eléggé ösmeretes ugyan mind e' mellett bátorodom a' t. cz. közönséget arra figyelmeztetni, miképen az:

1) a' tetemes díjbevételeken kívül, melynek egy része a' tartaléktökéhez tetetik,

3 millió p. ftnyi alaptökével bir.

2) Évenként nyilvános számadást ad, 's ezen felül a' statutumok 53. §a szerint egy, cs. kir. ausztriai országos kormányzótag, mint biztos, által — a' statutumok, szabályok és egyéb legfelsőbbi rendelkezések szigorú megtartása végett — a' biztosító közönség megnyugtatasaul megvizsgáltatik.

3) Minden kár gyorsan megvizsgáltatik 's mint tudva van, azonnal megtérítetik.

Magamnak 's biztosítéki kamránygyivőimnek — kik a' biztosítani kívánó közönség kéjelme végett Magyarország és Erdély minden vidékein felállítvák — bátorodom ezen biztosítéki ág iránt is mint előbbi éveken úgy e' jelenben is nagy részvétet kérni ki, bizonyossá tévén biztosítéki-kamrámról, hogy az ez általi buzdító tiszteletteljes bizodalomnak megfelelni képes leend.

Liedemann J. S. Fridrik,

a' cs. kir. ausztriai első biztosító társulat főügynöke Pesten. 3)

2) Juh-eladási árverés.

A' nagymlyu maudvari kamara által a' diósgyőri koronai uradalom részéről ezennel közhírré tetetik, hogy a' Muli pusztán levő uradalmi juhokból 20 öreg, 73 kétéves, hágasra alkalmas kos; 188 öreg, 62 kétéves tenyésztésre használható 's 5 öreg musta anyajuh; végre 158 öreg és 142 kétéves ürü — folyó 1842. évi aug. hónap 18án a' hely színén tartandó árverés utján készpénzért el fognak adati. — Mely árverésre a' venni szándékozók ezennel illően meghivatnak. Budán jun. 30án 1842. 3)

3) Hirdetmény.

A' nmgu. magy. k. helytartótanács kegyelmes intézményének következtében a' Mislyei kerületi polgári alapítványi uradalmak királyi igazgatósága által közhírré tetetik: hogy ns Abauj vármegyében kebeleztett mislyei uradalomhoz tartozó Alsó-Mislye helységben e' folyó évi szeptember 15ő napján reggeli órákban következő kir. haszonvételek f. évi november 15ő napjától számítandó három, vagy a' körülményekhez képest hat, egymásutáni esztendőre közárverés utján felsőbb jóváhagyás mellett lesznek bérbe adandók u. m.

1) Alsó-Mislye helységben levő uradalmi kényelmes lakású serház minden szükséges edényvel 's eszközökkel, serfőzési, pálinka-égetési, és a' sermérésnek 4 uradalmi helységben gyakorolható joggal és hozzá tartozandó 2 1/2 hold szántófölddel, 1 1/2 kaszálóréttel.

2) A' Felső-Mislyei helységben levő koresma, hozzá tartozandó italméressel 3 hold szántófölddel és 1/2 kaszásréttel.

3) Bologd helységben levő koresma italméressel, hat és fél hold szántófölddel és 1 1/2 kaszásréttel.

4) Az Osva helysége atárábah Ovas vizen álló két kerekü örlő malom, kender-törővel és hozzá tartozandó 2 1/2 hold szántófölddel, 5 kaszásréttel.

5) A' halászáti jog a' Hernád, Tárca, és Osva folyó vizekben, a' mennyire ezek a' Mislyei uradalom határában lefolának.

Ezen előszámlált kir. haszonvételeket bérleni kívánók elég bánatpénzzel

ellátva, az érintett határnapra, időre, és helyre ezennel meghivatnak. — A' haszonbéri feltételek az uradalmi tisztség-nél Alsó-Mislye helységben minden időben megtudhatók lévén. Költ Kassán junius 6án 1842. 3)

Juh és szarvasmarha eladási hirdetmény.

3) A' cs. kir. családi javak bécsi főkormányzó hivatala által ezennel közhírré tetetik: hogy folyó évi augusztus hónap 29 és 30ik napjaiban reggeli 9 órakor ns Nyitra vmegyében kebeleztett Holicsi uradalomban nagy számú hágó nemes kosok, és részint öreg, részint pedig két esztendő anyabirkák mind a' legnemesebb spanyol fajból — nem különben számob nemesített 's tenyésztetere alkalmas anyabirkák — öreg és két esztendő ürük — ugy nagyobb számú szarvasmarhák — a' holicsi kastélyban füstönti fzetés melletti közárverésen fognak eladatni. — Kelt Bécs, jul. 18án 1842. 3)

3) Hirdetés.

A' pesti fősohivatal részéről közzé tetetik, hogy a' f. évi augusztus 15dikén délelőtti 10 órakor a' hivatal írószobájában az épületek ujítása árcsökentésére bocsátatik.

Az árcsökentésre kitétt.

kőmivesmunka tesz	401 ft. 16 3/4 kr.
Asztalos	57 ft. 19 3/4 ..
Lakatos	52 ft. 6 3/4 ..
Szinező	55 ft. 48 ..
Fazekas	50 ft. 9 3/4 ..
Kövező	10 ft. 26 3/4 ..

Összesen 627 ft. 7kr. p.p.

Mely öszveg egyszersmind kikiáltási díjul vétetik. Az érdeklő árjegyzéseket akármely időben megtekinthetni az írószobában. Miszerint a' kézműves mester urak a' fenemlített határnapra hivatalosak. Pesten jul. 22kén 1842. 3)

Hirdetvény.

3—3. 16023: 1842. A' nagyméltóságú magyar udvari királyi kincstár birtokához tartozó 's Bereg megye Vásáros-Namény mezővárosában helyzetetett részjóság, mely áll egy nagy terjedelmű Curiából 's abban találtató, kemény anyagu 6 szobával, konyhával, kamrával pinzével és kerttel ellátott lakház egy ló- és szarvasmarhanak való istálló, fa- és szekérszinnel, hozzá tartozó csü öskerttel együtt tovább egy kemény anyagokbul épült több ezer pozsonyi mérő cletet elfogadható öt emeletű magtárból minden esztendőben használható egy tagban majorsági 276. hold szántó, más-tagban pedig 42hold kaszáló-föld, melynek egy része nevezetes gyümölcsösselel van ellátva, királyi kisebb haszonvételek, országos vásár, vám, és a' tiszai rév esztendőnkint öszvesen 372 ft. 43 1/4 kr. ezüst pénzben a' kamrai birtokra eső jövedelembeli sommából, ezen kívül a' közelebbi urbéri rendezet szerint öt jobbágytelek egyenként fél, kettő pedig egyenként egyneved részt urbéri telki külső állományokkal ellátva, nemkülönben 4 majorsági zsellér, a' Tisza vizében való szabad halászatból és az ugy nevezett Ludénvás tóban való szabad nádvá-gásból: — folyó esztendő szeptember 15ő napjától kilencz egymásután következő esztendőre folyó esztendei augusztus hó 16 napján nyilvános árverés utján a' hely színén Vásáros-Naményban a' legtöbbet igérőnek haszonbérbe fog adati. Mihez képest a' kibérteni szándékozók 10 pCent bánatpénznek, mielőtt az árverésben részesülnének letétele 's a' haszonbérlestteljesen biztosító tehetségök tudatása és hiteles igazolása mellett meghivatnak. Írásbeli ajánlatok is, melyek illő 10pcent bánatpénzzel ellátva vannak, elfogadhatnak, de csak úgy, ha egy nap az árverés előtt a' Vásáros-naményi kir. ispánsághoz beadattak, és ezen ajánlatokban azon nyilvános kifejezés leszen: hogy az ajánló magát minden szerződésbeli egyes pontoknak feltételeknek mindenkép aláveti: Zsidók ezen haszonbérben nem vehetnek részt, a' szerződési feltételeka' magyar királyi udvari kamránál, mármarososi királyi igazgatóságnál, Tiszaújlaki királyi számtartói tisztségnél, és a' Vásáros-naményi kir. ispánságnál megtekinthetők.